

на тази дейност представлява основни производствени фондове в селското стопанство във формата на плодоносещи трайни насаждения. Характерна особеност на това производство, обусловена от определени биологически закони, е дългият възпроизводствен цикъл, който при всички видове трайни насаждения продължава повече от 1 година. А общественият продукт у нас се изчислява за период от календарна година. Следователно в обема на едногодишния продукт, продукцията от създаването на нови трайни насаждения, може да се включва само на части като незавършено производство. По величина тя ще бъде равна на сумата от разликите в стойността на всички млади насаждения в края и началото на годината. За нейното изчисляване е необходимо последните да бъдат оценени по цени, съответни за всеки вид и възраст в началото и в края на годината.

Точното статистическо обхващане и изчисляване на тази продукция изисква разработването на един цялостен баланс — оборот на трайните насаждения, подобен на оборота на стадото, който се разработва в ЦСУ. Този баланс трябва да покаже размера на новозасадените трайни насаждения по видове, възрастовата структура на младите неплодоносещи насаждения, размера на встъпващите в плодоносеща възраст и излезналите и унищожени млади и плодоносещи насаждения в течение на годината. Такъв цялостен баланс—оборот за сега ЦСУ не е в състояние да прави. Последното преброяване на трайните насаждения през 1953 г. ни даде данни за общия размер на трайните насаждения по видове и в това число: стари на плод и млади неплодни. Същевременно по годишната статистическа отчетност в ЦСУ се получават данни за новозасадените и унищожени през годината насаждения. За разработване на цялостен баланс—оборот обаче това не е достатъчно. За тази цел са необходими допълнителни данни за възрастовата структура на младите насаждения, за да може да се изчислява ежегодно тяхното преминаване от една възраст в друга, преминаването от неплодоносещи в плодоносеща възраст. Поради липса на такива данни разчетите, които сега се правят в ЦСУ при изчисляване на продукцията от създаване на трайни насаждения, страдат от сериозни слабости. Така например, за да се оценят младите насаждения по видове и възрасти с цел да се намери нарастването на тяхната стойност вследствие преминаване от една възраст в друга, се изхожда от възрастовата структура на младите насаждения в ДЗС, която се приема като средна за всички млади насаждения. Този метод очевидно крие възможности за сериозни грешки, тъй като твърде е съмнително, че структурата на младите насаждения в ДЗС по възраст е средна или близка до средната за страната. Едно бъдещо преброяване, по наше мнение, трябва да ни даде наред с другото и възрастовата структура поне на основните видове млади неплодоносещи трайни насаждения, ако искаме разработването на пълен баланс—оборот на последните и вярно изчисляване продукцията, която се създава при тяхното засаждане и отглеждане.

Наред с това изниква проблемът за оценяването на продукцията, който се свежда до въпроса за оценяването на младите трайни насаждения от съответните видове и възрасти. Как да се определи колко струва един декар млада неплодна овощна градина или лозе в началото и колко в края на годината? Да се изхожда от цените, по които в недалечното минало се продаваха трайните насаждения, е неправилно, тъй като тези цени включваха и цената на земята като капитализирана рен-